

kirjaamo@ym.fi

Viite: Lausuntopyyntö Dnro VN/538/2019

Lausuman antaja:

Astalan Kiinteistöpalvelu Oy

Palokunnanpuistokatu 35 as 1
28130 Pori

Lausunto jätelainsäädännön uudistuksen johdosta

Astalan Kiinteistöpalvelu Oy on vuonna 1978 perustettu jätealan yritys, joka työllistää tällä hetkellä 7 henkilöä. Yrityksen liikevaihto on noin 1,4 miljoonaa euroa. Yritys toimii Porin talousalueella Satakunnassa.

Astalan Kiinteistöpalvelu Oy:n elinehtona on kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, koska kilpailu Porin talousalueella on kovaa. Tämä pitää hinnat vapailla markkinoilla myös alhaalla. Mikäli jätteenkuljetus olisi kunnan vastuulla, olisi yritystoiminta ainakin Astalan Kiinteistöpalvelu Oy:n kokoiselle yritykselle kuolinisku. Pienillä yrityksillä ei ole korvaavaa toimintaa siinä määrin, että kalliin kaluston pitäminen, saati investoinnit, olisivat taloudellisesti järkeviä tai edes mahdollisia. Yritystoiminta riippuisi kulloisestakin, investointien määrään nähden, lyhyin määräajoin tapahtuvien kilpailutusten lopputuloksesta, joka ei ole kestävää yritystoiminnalle. Esitetyllä muutoksilla olisi voimakkaita kielteisiä vaikutuksia Astalan Kiinteistöpalvelu Oy:n yritystoimintaan ja koko yritystoiminnan jatkumiselle.

On ehdottoman tärkeää, että kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus säilyy kaikissa jätejakeissa. Tämä on tärkeää myös yksityisen kiinteistönomistajan näkökulmasta valinnanvapauden ja itseä koskevan päätöksenteon säilyttämiseksi.

Ympäristöministeriön lausunnolle lähettämässä jätelain muutoksessa on esitetty siirrettäväksi pakkausjätteet ja biojätteet kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen jo kahden vuoden siirtymäajalla ja polttokelpoiset jätteet viiden vuoden siirtymäajalla. Astalan Kiinteistöpalvelu Oy pitää tärkeänä, että jätelain muutos sisältää vanhan jätelain mukaisesti myös kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen jatkumisen kaikkien jätejakeiden kuljetuksessa.

Nyt esitetyssä jätelain muutoksessa on hyvänä tavoitteena kierrätysasteen nostaminen. Tämän osalta kuljetusjärjestelmään esitetyt muutokset johtavat kuitenkin kierrätyksen ja jätehuollon toimivuuden kanalta negatiiviseen lopputulokseen. Nämä kielteisen esitykset eivät perustu EU-direktiiviin, vaan kansalliseen esitykseen, joten EU-lainsäädännön yhtenäistämällä sitä ei voida perustella.

Jätelakiin ehdotetaan muutosta, jossa mainitusta ns. kaksoiskuljetusjärjestelmästä luovuttaisiin. Suomessa kunnilla on 1970-luvulta alkaen ollut mahdollisuus järjestää kuntalaisten jätteiden kuljetus joko kunnan

tai asukkaan järjestämänä (entinen sopimusperusteinen jätteenkuljetus) ja nykytilaan ehdotetaan merkittävää muutosta. Kaikkien muiden jätteiden paitsi saostus- ja umpisäiliölitteiden kuljetus olisi kunnan järjestämistä vastuulla. Yli puolet Suomen kunnista on päätöksellään halunnut valita polttokelpoisessa jätteessä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen. Pakkausjätteissä lähes 70 prosenttia kunnista on valinnut samoin. Kuntien tai yksityisten henkilöiden päätösvaltaa tässä asiassa ei tule jatkossa kaventaa ja kaksoiskuljetusjärjestelmä toimii hyvin.

Jos ehdotus menisi läpi, se tarkoittaisi käytännössä sitä, että alueen jätteenkuljetuspalvelun tarjoajat voisi valita vain julkisella kilpailutuksella. Kilpailutusvelvoitteen suurin riski ja todennäköinen lopputulema olisi se, että kilpailutuksen voittaisi kansallinen tai kansainvälinen iso toimija, eikä yrityksillä olisi toiminta-alueellaan enää oikeutta sopia asiakkaidensa kanssa kuljetuspalvelusta vaikka molemmat osapuolet näin haluaisivatkin. Kunnat pyrkivät jo nyt usein hyödyntämään keskitettyjen yhteishankintayksiköiden laatimia tarjouskilpailuja. Tällaiset tarjouskilpailut toteutuvat usein sisällöltään ja vaatimuksiltaan niin laajoina, että pk-yritykset eivät kykene osallistumaan niihin.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen VATT:n tutkimuksen (2019) mukaan 22 prosentissa julkisia hankintoja tarjouksia tulee vain yksi ja 42 prosentissa enintään kaksi. Yhtä tai useampaa yritystä perusteetta suosivat hankinnat ovat valitettavan yleisiä Kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV:n mukaan. Lisäksi jätteenkuljetuspalvelun kilpailutetaan palveluhankintana, joissa alueen ominaispiirteiden tunteminen ja huomiointi ovat keskeisiä.

Yhteishankintayksiköt tekevät hankintoihin liittyvät päätökset usein kaukana palvelujen toteuttamisalueelta, jolloin sopimuksen valvonta ja käytäntöön vieminen voivat ontua eivätkä hankittavat palvelut ja tuotteet tällöin kehity. Sinänsä hyvää tarkoittava kilpailuttamisvelvoite voisi näin perusteetta suosia vain tiettyjä tarjoajia ja johtaa kilpailullisiin ongelmiin ja epätasa-arvoon tarjoajien kesken.

Mikäli ns. kaksoiskuljetusmallista luovuttaisiin, seuraukset monille yrityksille olisivat katastrofaaliset. Näin on käynyt esimerkiksi lietteiden kuljetuksessa Etelä-Pohjanmaalla, jossa ennen kilpailutusta toimi noin 70 alueellista yritystä, nykyään enää kolme. Samoin kävi Pirkanmaalla: aikaisemman 60 yrityksen toiminta on jakaantunut enää muutamalle toimijalle. Lisää esimerkkejä löytyy ympäri Suomea. Yritysten arvo on romahtanut, niitä on jouduttu lopettamaan ja samalla menetetty työpaikkoja.

Kaksoiskuljetusmallin muutos on ristiriidassa myös kuntien itsehallinnon, vapaan kilpailun ja hallitusohjelman syksyn 2019 budjettiriihessä linjatun yrittäjyysstrategian tavoitteiden kanssa.

Ei ole perusteltavissa ottaa yksityisten yritysten hyvin hoitama jätteenkuljetus yhteiskunnan haltuun. Kunnallisten jätehuoltoyritysten järjestämä keskitetty kilpailutus on vienyt yritystoiminnan mahdollisuuden paikallisilta pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä. Voittajina näissä kilpailutuksissa ovat useimmiten olleet valtakunnalliset ja kansainväliset isot toimijat. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus on toiminut hyvin ja asiakkaat ovat olleet palveluun tyytyväisiä. Asukkaat haluavat itse valita ja kilpailuttaa jätteen kuljettajan, jonka pitäisi olla heille perusoikeus. Siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen vie yksityisiltä henkilöiltä valinnanvapauden.

Yrityksemme vaatii, että vapaa yrittäjyys tulee jatkua myös jätteiden kuljetuksessa. Siksi uudessa jätelaissa tulee säilyttää kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus kaikkien jätejakeiden kuljetuksessa.

Porissa kesäkuun 1. päivänä 2020

ASTALAN KIINTEISTÖPALVELU OY

Leena Astala
Hallituksen puheenjohtaja

Jukka-Pekka Astala
toimitusjohtaja